

AXBOROTNING TUZILISHI VA TURLARI

<https://doi.org/10.5281/zenodo.10199367>**Mullajonov Baxodirjon Arabboyevich**O'zbekiston Jurnalistika va Ommaviy Komunikatsiyalar
universiteti katta o'qituvchisi**Shog'ulomova Ziyoda Elmurodovna**

O'zbekiston Jurnalistika va Ommaviy Komunikatsiyalar universiteti talabasi.

Annotatsiya. Siz ushbu maqola yordamida axborot o'zi nima, qanday turlari mavjud singari savollarga javob topish orqali uni qay tarzda qabul qilish va uzatishni bilib olasiz va ular haqida so'nggi yangiliklardan xabardor bo'lishingiz mumkin.

Kalit so'zlar: Axborot, axborot turlari, kontseptual axborot, protsessual axborot, empirik axborotlar.

Abstract. With the help of this article, you will learn how to receive and transmit information by finding answers to questions such as what it is and what types of information it is, and you will be informed of the latest news about them.

Keywords: Information, types of information, conceptual information, procedural information, empirical information.

Ma'lumki hozirgi kunda axbarot berish, uni uzatish, izlash va qabul qilish kundan kunga osonlashib bormoqda. Hattoki, dunyoning bir burchagida turgan holda boshqa bir burchagida yuz berayotgan yangiliklardan soniyalar ichida xabardor bo'lishingiz mumkin.

Bu esa Axborot Texnologiyalarining rivojlanib borayotganligida darak beradi. Axborot - lotincha «informatio» so'zidan olingan bo'lib, tushuntirmoq, bayon etmoq ma'nolarini anglatadi va zamonaviy fan va siyosatning asosiy tushunchalaridan biri hisoblanadi [1, 72].

Axborot – bu yozma, og'zaki, visual va audio aloqalar kabi turli xil aloqalar orqali uzatiladigan yoki tavsiflaydigan fakt, fikr yoki ma'lumot bo'lib, zamonaviy fan va siyosatning asosiy tushunchalaridan biri [2, 23]. U mavjud tushunchalarni nima ekanligini va mohiyatini belgilaydi hamda insonlarga ko'rsatmalar, misollar va nazariyalarni tushinishiga yordam beradi. Axborotning 6 ta turini uchratishingiz mumkin. Biz ularning barchasini yaxshiroq tushunishga yordam berish uchun har birini chuqur o'rganib chiqamiz:

Kontseptual axborot Ma'lumotlar g'oyalar, nazariyalar, tushunchalar, gipotezalar va boshqalardan kelib chiqadi. Kontseptual ma'lumotlarga ko'ra, mavhum g'oya har doim ham ilmiy asosga asoslanmaydi, aksincha, e'tiqodlar, fikrlar, falsafalar va imtiyozlarning fundamental yaratilishidir. Taqqoslash va mulohaza yuritish orqali kontseptual ma'lumotlarni shakllantirishingiz yoki baham ko'rishingiz, isbotlab bo'lmaydigan yoki ko'rish mumkin bo'lmagan falsafalarni yaratishingiz mumkin.

Protsessual axborot. Protsessual ma'lumot yoki imperativ bilim - bu kimdir biror narsani qanday qilishni bilishi va vazifani bajarishda qo'llaniladigan usul. Siz buni mushak xotirasi deb atashingiz mumkin, chunki bu tushuntirish qiyin bo'lgan va ongingizda chuqur saqlanadigan bilimdir.

Siyosat haqida axborot. Siyosat ma'lumotlari qarorlar qabul qilish va siyosatni loyihalash, shakllantirish va tanlashga qaratilgan. U qonunlar, ko'rsatmalar, qoidalar, qoidalar va tashkilot, odamlar guruhi yoki joy uchun nazoratni o'z ichiga oladi. Rasmlar, diagrammalar, tavsiflar va boshqa vizual, audio yoki yozma xabarlar orqali siyosat haqida ma'lumot olishingiz mumkin.

Rag'batlantiruvchi axborotlar. Rag'batlantiruvchi ma'lumot - bu shaxs yoki odamlar guruhi o'rtasida javob yoki rag'batlantirishni yaratadigan ma'lumot. Rag'batlantirish faoliyatning sababini rag'batlantiradi va siz turli yo'llar bilan ogohlantiruvchi ma'lumot olishingiz mumkin, masalan, kuzatish orqali, og'zaki muloqot orqali yoki yangiliklar kabi bo'ladi.

Empirik axborotlar. Empirik ma'lumotlar insonning his-tuyg'ulari, kuzatish, eksperiment va gipotezani tekshirish orqali olingan ma'lumotlarning namunalari yoki xatti-harakatlarini hujjatlashtirishni anglatadi. U deyarli har doim ilmiy asosga ega bo'lib, da'voning haqiqat yoki yolg'onligini sifat va miqdoriy omillar orqali tasdiqlaydi.

Direktiv axborotlar. Direktiv va tavsiflovchi ma'lumotlar - bu ma'lum bir natija va natijaga erishish uchun shaxs yoki odamlar guruhiga ko'rsatmalar berishdir. Istalgan natijaga erishish uchun siz direktiv ma'lumotlardan vositalarni ko'rsatmasdan ham foydalanishingiz mumkin. Direktiv ma'lumotlar ko'pincha og'zaki yoki yozma shaklda bo'ladi va ishdagi, harbiy yoki hukumatdagi rahbarlik va qonuniy, hayot va xavfsizlik masalalari kabi kundalik tajribalarda qo'llanilishi mumkin.

Axborot turli xil ta'svirlar, videolar, audiyo yozuvlar, tovushlar, mimikalar orqali qabul qilinadi. Axborot aniq va to'liqlik xususiyatiga ega bo'lishi lozim. Ya'ni u o'rganilayotgan narsa yoki hodisani har taraflama to'liq ifodalashi lozim. Aks holda insonlar uni noto'g'ri tushinishga va xato xulosa chiqarishga olib keladi[3,45].

Axborotning ijobiy tomoni shundan iboratki, o‘z vaqtida olingan to‘g‘ri va sifatli axborot turli sohalarida aniq qaror qabul qilish imkonini beradi. To‘g‘ri sifatli axborot insonlar, ayniqsa yoshlarning dunyoqarashini boyitishi, bilim olishi, zamonaviy bilimlar egasi bo‘lishi imkonini beradi.

Axborotning salbiy tomoni shundan iboratki, hozirgi kunda ayrim g‘arb davlatlaridan kirib kelayotgan bizning milliy qadriyatlarimizga yot bo‘lgan axborotlar va qarashlar hamda insonlar ongini zaharlovchi ma‘lumotlar ham mavjud. Ayniqsa bunday ma‘lumotlar internet tarmog‘i orqali keng tarqalmoqda. Internet va SMS xabarlar orqali tarqalayotgan jamiyatimizga, qadriyatlarimiz va an‘analarimizga, davlatchiligimizga zid bo‘lgan nojo‘ya axborotlar yoshlarning ongini zaharlashi va ularni noto‘g‘ri yo‘llarga boshlashi mumkin. Bunday holatlarning oldini olish bizning vazifamizdir. Har doim axborotdan o‘rinli va to‘g‘ri foydalanish zarur.

Axborot texnologiyalari fani tarkibida yangidan o‘rgatiladigan kompyuter dasturlari ko‘pligi bilan xam boshqa fanlardan ajralib turadi. Ushbu jihat tufayli fanga ko‘proq amaliy yondoshgan xolda, talabalarni darsdan tashqari xam kompyuter dasturlaridan foydalanishni yo‘lga qo‘yish maqsadga muvofiqdir. Aynan shu va shunga o‘xshash mavzularga doir qo‘shimcha ma‘lumotlar olish uchun foydali manbaa bo‘lib xizmat qila oladi. Maqolaning asosiy yutuqlaridan biri Axborot nima ekanligini anglash. Uning turlarini aniqlash va ularni o‘rgangan holda ommaga tatbiq etish.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. A. Sattorov “ Informatika va axborot texnologiyalari”
2. B.Boltayev, A.Azatov, S.Rahmonqulova “Informatika va axborot texnologiyalari”
3. Young K. Internet addiction: the emergence of a new clinical disorder//Cyber Psychology & Behaviour, 1998, vol.1, pp 237-244
4. https://t.me/raqamli_pedagogik_xizmatlar